

3. Falk Richard A. Environmental Warfare and Ecocide – Facts, Appraisal, and Proposals. *Bulletin of Peace Proposals*. 1973. Vol. 4, №. 1. Universitetsforlaget, Oslo, Bergen, Tromsø. Pp.80–96.

4. Римський статут Міжнародного кримінального суду від 17 липня 1998 р. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text (дата звернення: 24.09.2025).

5. Convention on the prohibition of military or any other hostile use of environmental modification techniques, 10 December 1976: General Assembly of the United Nations. URL: https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=XXVI-1&chapter=26&clang=_en (дата звернення: 24.09.2025).

6. Policy paper on case selection and prioritisation 15 September 2016.: The Office of the Prosecutor ICC. URL: <https://www.icc-cpi.int/news/policy-paper-case-selection-and-prioritisation> (дата звернення: 24.09.2025).

7. Owen Bowcott. International lawyers draft plan to criminalise ecosystem destruction. *The Guardian*, 30 Nov 2020. URL: <https://www.theguardian.com/law/2020/nov/30/international-lawyers-draft-plan-to-criminalise-ecosystem-destruction> (дата звернення: 24.09.2025).

8. Draft policy on environmental crimes under the Rome Statute, 18 December 2024. The Office of the Prosecutor ICC. URL: <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/2024-12/2024-12-18-OTP-Policy-Environmental-Crime.pdf> (дата звернення: 24.09.2025).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-550-4-32>

ДИСТАНЦІЙНЕ ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Островська В. В.

студентка магістратури,

Навчально-науковий інститут права

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

Запровадження воєнного стану на території України вплинуло абсолютно на всі сфери життя сучасної людини, юриспруденція не стала винятком. Війна додала нових викликів і для сучасного кримінального процесу: ускладнення збирання доказів, збільшення кількості кримінальних правопорушень, неможливість проведення судових засідань через оголошену повітряну тривогу або обстріли, загроза життю та здоров'ю

учасників кримінального провадження. Особливо актуальною проблемою є проведення досудового розслідування в умовах воєнного стану. Неможливість фізичної присутності учасників кримінального провадження в одному місці зумовила необхідність запровадження дистанційних форм слідчих дій.

Варто нагадати, що досудове розслідування починається з внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань, а закінчується закриттям кримінального провадження або зверненням прокурором до суду з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності, або зверненням прокурором до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру. На етапі досудового розслідування відбувається встановлення обставин кримінального правопорушення, збір доказів, проводяться слідчі (розшукові) дії, особі повідомляють про підозру тощо.

Дистанційне досудове розслідування полягає у проведенні відповідних процесуальних дій у режимі відеоконференції при трансляції з іншого приміщення. Рішення про здійснення дистанційного досудового розслідування приймається слідчим, прокурором, а у визначених в законі випадках – слідчим суддею з власної ініціативи або за клопотанням сторони кримінального провадження чи інших учасників кримінального провадження. Звернути увагу варто також на те, що у більшості міжнародно-правових актах передбачається сама можливість використання засобів зв'язку, але проведення процесуальних дій з використанням засобів зв'язку та використання цих результатів в процесі доказування визначається внутрішнім законодавством держав [2, с. 13].

Відповідно до частини 1 статті 232 Кримінального процесуального кодексу України, допит осіб, впізнання осіб чи речей під час досудового розслідування (дистанційне досудове розслідування) можуть бути проведені у випадках: неможливості безпосередньої участі певних осіб у досудовому провадженні за станом здоров'я або з інших поважних причин; необхідності забезпечення безпеки осіб; проведення допиту малолітнього або неповнолітнього свідка, потерпілого; необхідності вжиття таких заходів для забезпечення оперативності досудового розслідування; наявності інших підстав, визначених слідчим, прокурором, слідчим суддею достатніми. Серед науковців існує думка, що такий вузький перелік слідчих та судових дій, що можуть бути проведені в режимі відеоконференції, є невиправданим та потребує законодавчого розширення. Тому деякі з них пропонують закріпити невичерпний перелік слідчих (розшукових) та судових дій, що можуть бути проведені дистанційно, це аргументується постійним невинним розвитком науково-технічного прогресу, а також сучасними реаліями воєнного часу [1, с. 406].

Наявність таких обставин як обстріли, повітряні тривоги, воєнні дії тощо зумовлює неможливість безпосередньої участі осіб у досудовому провадженні. Очевидно, що в сучасних реаліях учасники кримінального провадження не можуть повною мірою реалізувати свої процесуальні права та обов'язки, які б існували, якби на території України не було воєнних дій. Запровадження такої категорії як «дистанційне досудове розслідування» надає учасникам можливість брати участь у кримінальному провадженні, бути залученими до відновлення справедливості та сприянні у покаранні винних осіб. Якщо особа не має об'єктивної можливості бути фізично присутньою під час здійснення процесуальних дій, вона має змогу зробити це у режимі відеоконференції при трансляції з іншого приміщення. Це означає, що права та обов'язки осіб в кримінальному провадженні лишаються незмінними, єдине, що змінюється – сама реалізація таких прав та обов'язків.

Незважаючи на те, що дистанційне досудове розслідування є окремою категорією в кримінальному провадженні, варто пам'ятати, що всі дії мають відповідати загальним засадам кримінального судочинства. Наприклад, допит особи у дистанційному досудовому провадженні здійснюється згідно з правилами, передбаченими статтями 225-227 Кримінального процесуального кодексу України, впізнання осіб чи речей у дистанційному досудовому провадженні здійснюється згідно з правилами, передбаченими статтями 228 та 229 Кримінального процесуального кодексу України. Це означає, що сам порядок, права, обов'язки, гарантії учасників мають відповідати загальним правилам проведення досудового розслідування, що встановлені чинним законодавством.

Актуальним також є питання про доставлення затриманої особи до слідчого судді, суду у визначені законодавством строки, задля обрання запобіжного заходу. Право особи на свободу та особисту недоторканність гарантується Конституцією України та Європейською конвенцією з прав людини, тому його порушення, яке може відбуватись, якщо особа затримана понад встановлений законодавством строк, але запобіжний захід не обрано, може вважатися порушенням прав людини. Враховуючи той факт, що в умовах воєнного стану переміщення осіб є небезпечним або ускладненим через активні бойові дії, загрози обстрілів, пошкоджену інфраструктуру, можливість дистанційної участі затриманого через відеозв'язок дозволяє уникнути порушення процесуальних строків. Такі ситуації можуть виникати тоді, коли особу було затримано, наприклад, на прифронтовій території, а найближчий слідчий суддя перебуває в іншому місті. У цих умовах використання технічних засобів відеозв'язку стає не лише доцільним, а й єдино можливим способом забезпечити розгляд клопотання про запобіжний захід у законний строк без порушення прав затриманого. Розгляд клопотання про обрання стосовно особи

запобіжного заходу здійснюється із застосуванням доступних технічних засобів відеозв'язку з метою забезпечення дистанційної участі затриманої особи. Однак досить лишається актуальною проблема того, що часто наявні технічні несправності систем відеоконференцзв'язку, що унеможливує участь у проведенні окремих процесуальних дій.

Можливість проведення дистанційного досудового розслідування є необхідною в умовах воєнного стану, адже зовнішні обставини часто унеможливають фізичну присутність осіб, залучення яких є потрібним задля проведення процесуальних дій, однак навіть при застосуванні такого механізму варто не відступати від загальних засад здійснення кримінального судочинства та сприяти дотриманню прав учасників кримінального провадження. Подальше нормативне удосконалення інституту дистанційного досудового розслідування сприятиме підвищенню ефективності кримінального провадження та посиленню гарантій захисту прав людини.

Література

1. Пасюк Т. Б., Антонюк А. Б. Позитивні та негативні сторони використання відеоконференції під час кримінального провадження. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 8. URL: http://www.lsej.org.ua/8_2020/101.pdf (дата звернення 01.10.2025).

2. Відеоконференція у кримінальному провадженні : науково-методичні рекомендації / Цуцкіридзе М. С., Тетерятник Г. К., Бурлака В. В., Мудрецька Г. В., Гайду С. В. та ін. Одеса : Одеський держ. ун-т внутр. справ, 2022. 13 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-550-4-33>

ЗАКОНОДАВЧА ОСНОВА ПРАВОВОГО РЕЖИМУ МАЙНОВИХ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Петухова Н. О.

*здобувачка СО «Доктор філософії»,
Донецький національний університет імені Василя Стуса
м. Вінниця, Україна*

Майнові права інтелектуальної власності в системі господарських правовідносин є важливою складовою, нематеріальним активом, що сприяє зростанню бізнесу за рахунок впровадження інновацій. Для